

6.9 Obligātums

Lai izvairītos no tā, ka dalībvalstīs rodas jaunas atšķirības nodokļu jomā, nodokļu bāzes noteikumiem optimālā sistēmā ir jābūt obligātiem gan attiecībā uz uzņēmumiem, kas veic pārrobežu darbību, gan tādiem uzņēmumiem, kas darbojas tikai vienā valstī. Ja kopējā sistēma atbilst galvenajiem principiem un no uzņēmumu viedokļa ir pietiekami vienkārša un konkurētspējīga, obligātas un brīvprātīgas sistēmas pretnostatījums kļūst samērā hipotētisks. Tātad šaubas attiecībā uz obligātu sistēmu ir saistītas ar attiecīgās sistēmas uzbūvi.

6.10 Pagaidu/pārejas noteikumi

Uzņēmumiem dota brīva izvēle tomēr var būt pieņemama pagaidu sistēma. Tik ievērojamu izmaiņu gadījumā, kāda ir

kopēja uzņēmuma peļņas nodokļa bāze, var rasties vajadzība arī pēc pārejas noteikumiem. Izmantojot pagaidu sistēmu vai pārejas noteikumus, kopēju sistēmu iespējams ieviest elastīgāk.

6.11 Elastīgi noteikumi attiecībā uz lēmumu pieņemšanu.

Neraugoties uz to, ka ir nepieciešama ilgstoša laika posmā stabila nodokļu sistēma uzņēmumiem, ir jāspēj veikt izmaiņas, lai pielāgotos izmaiņām pasaulē, kā arī aizpildītu "caurumus" sistēmā. Piemēram, izmaiņas var būt vajadzīgas gadījumā, ja sistēmai ir neparedzētas sekas. Tāpēc lēmumā par kopēju sistēmu ir jāiekļauj noteikumi attiecībā uz to, kā bez grūtībām iespējams veikt labojumus.

Briselē, 2006. gada 14. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Anne-Marie SIGMUND

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Energoefektivitāte"

(2006/C 88/13)

Komisija 2005. gada 7. jūnija vēstulē Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu ir pieprasījusi sagatavot izpētes atzinumu par tematu "Energoefektivitāte".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2006. gada 31. janvārī (ziņotājs: **BUFFETAUT kgs**).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 424. plenārajā sesijā, kas notika 2006. gada 14. un 15. februārī (2006. gada 14. februāra sēdē), ar 78 balsīm par, 2 balsīm pret un 1 atturoties, pieņēma šādu atzinumu.

1. Secinājumi — veicināt energoefektivitāti

1.1 Centieni uzlabot energoefektivitāti ir kļuvuši par nepieciešamību uzņēmumiem — līdz ar to brīvprātīgie līgumi lielākajā daļā gadījumu ir piemērots risinājums, lai pārvarētu lielo problēmu — enerģijas sadārdzināšanos.

1.2 Eiropas Savienībai būtu īpaši noderīga funkcija — informācijas par paraugpraksi un inovācijām šajā jomā sistematizācija. Enerģētikas ģenerāldirektorāts varētu kļūt par sava veida informācijas centru energoefektivitātes jomā.

1.3 Ļoti noderīgas varētu būt arī sabiedrības informēšanas kampaņas. Lai tās būtu efektīvas, ar to palīdzību ir jācenšas pēc iespējas vairāk uzrunāt tieši galapatērētājus un attiecīgo nozaru speciālistus. Par to ir jārūpējas valsts un vietējo pašvaldību iestādēm.

1.4 Visbeidzot, regulēšanas metodes izmantošana nedrīkstētu būt galvenais šīs problēmas risināšanas līdzeklis, bet

tikai izņēmums, jo juridiskie instrumenti jau ir pieņemti un ir nepieciešams tikai izvērtēt to izpildes rezultātus.

1.5 Energoefektivitāte nav nekāds lozungs, luksusa paradība vai modes lieta. Tā kā visā pasaulē pieprasījums pēc enerģijas tikai pieaugs, jo sevišķi saistībā ar tādu valstu kā Ķīnas, Indijas un Brazīlijas straujo attīstību, energoefektivitātes palielināšana ir iedzīvotāju, uzņēmumu, dalībvalstu un Eiropas Savienības interesēs. Starptautiskā enerģētikas aģentūra paredz, ka pieprasījums pēc enerģijas līdz 2030. gadam pasaulē pieaugs par 60 %, savukārt Eiropas Savienībā, kur 80 % enerģijas iegūst no fosilā kurināmā, enerģētikas nozares atkarība no importa šajā pašā periodā pieaugs no pašreizējiem 50 % līdz 70 %. Taču Eiropa pasaules enerģijas tirgū nestājas preti ražotājvalstīm un citām lielām patērētājvalstīm kā vienots veselums. Tāpēc 2005. gada oktobrī Hemptonkortā notikušajā neformālajā sammitā toreizējais Padomes priekšsēdētājs Tonijs Blērs aicināja veidot kopēju enerģētikas politiku.

1.6 Ir atklāti jāatzīst, ka pieprasījuma pēc enerģijas eksplozīvais pieaugums un enerģijas sadārdzināšanās var nopietni ietekmēt Eiropas Savienības ekonomisko izaugsmi, likt pārvietot atsevišķas ražotnes ar augstu enerģijas patēriņu un līdz ar to pasliktināt sociālo situāciju dalībvalstīs, kuru sociālās aizsardzības sistēmas jau tā ir pārslogotas vecāka gada gājuma iedzīvotāju lielā īpatsvara un demogrāfiskā krituma dēļ. Šajā sakarā energoefektivitātes pasākumi ir ļoti lietderīgi, jo tie var sniegt ieguldījumu, lai samazinātu galīgās izmaksas un tādējādi paaugstinātu konkurētspēju.

1.7 Arī konkurence attiecībā uz enerģijas resursiem var radīt nopietnu politisko spriedzi un pat apdraudēt mieru atsevišķos pasaules reģionos — tie ir draudi, kas var strauji izplatīties saistībā ar starptautisko terorismu.

1.8 Visbeidzot, saprātīga, efektīva un taupīga enerģijas avotu izmantošana ir nepieciešama dzīves procesiem uz visas planētas un nākamajām paaudzēm svarīgā līdzsvara nodrošināšanai.

1.9 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka Zaļajā grāmatā "Kā ar ierobežotiem resursiem sasniegt labāku rezultātu" uzdotie jautājumi ir precīzi un satur reālistiskus risinājumu priekšlikumus. Tajā uzsvērti ir pausti atbalsts vēlmei samazināt enerģijas patēriņu par 20 %, un tās autori uzskata, ka nepieciešams ne tikai ātri sasniegt mērķi, proti, samazināt ikgadējo enerģijas patēriņu par 1 % sasniegšanu, bet nākamajā posmā kā mērķi izvirzīt samazinājumu par 2 %.

1.10 Tajā ir pausts uzskats, ka lielāko ekonomikas nozaru brīvprātīgās vienošanās bez šaubām ir efektīvs risinājuma veids un būtu iespēju robežās izmantojams regulatīvo piespiedu pasākumu vietā.

Divas enerģiju visvairāk patērējošās jomas ir transports un ēkas, līdz ar to tieši šīm divām jomām ir ilgstošī jāpievērš vislielākā uzmanība un tieši attiecībā uz tām ir jāmeklē inovatīvi risinājumi.

Energoefektivitātes ziņā rezultatīvu inovāciju aizvien lielāka ieviešana ilgākā laika posmā atbilst gan patērētāju, gan rūpniecības pārstāvju vēlmēm. Eiropas Savienībai ir aktīvi jāiesaistās to politikā, kuras dalībvalstīm ir līdzīgas un kuru mērķis ir uzlabot energoefektivitāti, apmainīties ar paraugpraksi, padarīt pieejamas labākās tehnoloģijas, kā arī veikt mājsaimniecībām un patērētājiem vēltītas informācijas un popularizēšanas kampaņas, realizēšanā.

2. Ievads

Komisija 2000. gadā uzsvēra akūto nepieciešamību aktīvāk uzlabot energoefektivitāti gan Eiropas Savienības līmenī, gan dalībvalstu līmenī. Šāda nepieciešamība izriet gan no Kioto nolīgumos noteiktajiem kritērijiem, gan no vajadzības uzsākt enerģijas resursu jomā ļoti atkarīgam kontinentam piemērotāku enerģētikas politiku un uzlabot piegādes drošību.

Darbības plāns, kura mērķis ir uzlabot energoefektivitāti Eiropas Kopienā, tika publicēts un tajā paredzētie mērķi ir:

- pievērst uzmanību energoefektivitātes jautājumam;
- noteikt Kioto nolīgumu ietvaros veicamos kopīgos pasākumus un darbības;
- definēt Kopienas un dalībvalstu attiecīgās kompetenču jomas;
- realizēt energoefektivitātes uzlabošanas potenciālu — ir jāpanāk energointensitātes samazinājums par 1 % gadā; kumulatīvais mērķis var tikt pārsniegts;
- izplatīt jaunās tehnoloģijas.

2.1 Situācija pēc pieciem gadiem

Kaut arī mērķis panākt samazinājumu par 1 % joprojām nav sasniegts, taču ir ieviesta vesela virkne juridisku instrumentu, ar atsevišķām ekonomikas nozarēm ir parakstītas vienošanās par mērķiem, tiek veikta Komisijas uzsākta un Padomes pieprasīta plašāka analīze, Kioto ir stājušies spēkā nolīgumi, ir noteikti atjaunojamo enerģijas veidu izstrādes mērķi. Iespējams, ka energointensitātes samazinājuma mērķa sasniegšana nebūs lineāra, bet gan katrā nozarē samazinājums notiks atbilstoši virzības pakāpēm.

2.1.1 Juridiskie instrumenti

Atsevišķi juridiskie instrumenti jau ir pieņemti, citi atrodas pieņemšanas procesā; daži attiecas uz kaut ko pavisam konkrētu, citiem ir plašāks regulējuma objekts — regula par energoefektīvo izstrādājumu marķējuma programmu ⁽¹⁾, direktīva par ēku energoefektivitāti ⁽²⁾, direktīva par koģenerācijas plašāku izmantošanu ⁽³⁾, priekšlikums direktīvai par enerģijas galapatēriņa efektivitāti un enerģētikas pakalpojumiem ⁽⁴⁾.

Papildus tam — ar atsevišķām ekonomikas nozarēm noslēgtajos līgumos ir noteiktas minimālās energoefektivitātes normas; šie brīvprātīgi parakstītie līgumi ir uzskatāmi par alternatīvu jaunu normatīvo aktu izstrādāšanai.

Tomēr ir jāuzmanās, lai nerastos daudz savstarpēji pārklājošos normatīvo aktu, kas novestu pie grūti pārskatāmu birokrātisko noteikumu skaita pieauguma un līdz ar to traucētu ekonomiskajiem procesiem un kavētu sasniegt izvirzīto mērķi — uzlabot enerģētikas nozares efektivitāti

⁽¹⁾ Regula (EK) Nr. 2422/2001, OV L 332, 15.12.2001..

⁽²⁾ Direktīva 2002/91/EK, OV L 1, 4.1.2003.

⁽³⁾ Direktīva 2004/8/EK, OV L 1, 21.2.2004.

⁽⁴⁾ KOM(2003) 739.

2.1.2 Plašāka analīze

Tajā pašā laikā Eiropas Savienība ir uzsākusi plašāku analīzi, kas galvenokārt veikta, izmantojot virkni stratēģiju, pie kurām pieder arī Ģēteborgā, 2001. gadā Eiropadomes pieņemtā ilgtspējīgas attīstības stratēģija un kuras darbība bija jāatjauno līdz 2005. gada beigām, kas diemžēl līdz šim nav izdarīts, taču te var minēt arī tematiskās stratēģijas par otrreizējo pārstrādi, dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu vai pilsētattīstību, kas satur ar enerģētiku saistītus aspektus.

2.1.3 Kioto protokols

Kioto protokols ir stājies spēkā pēc tam, kad to ratificēja Krievijas Federācija, taču tam nav pievienojušās Savienotās Valstis, kas, neskatoties uz to, piešķir CO₂ emisijas samazināšanas veidu izpētei ievērojamas summas.

Šajā sakarā Komisija publicēja paziņojumu "Stratēģija cīņai ar klimata pārmaiņām pasaulē" un pavasara Eiropadome ir apliecinājusi gribu aktivizēt starptautiskās sarunas šajā jomā.

2.1.4 Atjaunojamo enerģijas veidu attīstīšana.

Atjaunojamo enerģijas veidu attīstīšanas politika un mērķi tiek īstenoti ne tikai attiecībā uz vēja enerģiju, bet uz visu ekotehnoloģiju kopumā.

Pieprasījums pēc enerģijas turpina augt, un Eiropas Savienības enerģētiskā atkarība joprojām ir liela un varētu negatīvi iespaidot jau tā nepietiekami efektīvi funkcionējošo ekonomiku, ņemot vērā lielo pieprasījuma pieaugumu pasaulē un jo sevišķi tādu attīstības valstu kā Ķīnas, Indijas un Brazīlijas izaugsmi.

Analīze un energoefektivitātes politikas īstenošana nav nekāda greznība, bet gan trīskārši pamatota nepieciešamība:

- ilgtspējīgas attīstības nepieciešamība;
- ekonomikas diktēta nepieciešamība;
- politiskās neatkarības nepieciešamība.

EESK analīze līdz ar to attiecas uz tematu "Energoefektivitāte, ilgtspējīgas attīstības, konkurētspējas un ekonomiskās neatkarības nepieciešamība", kas atbilst Zaļajā grāmatā apskatītajiem jautājumiem.

3. Za gr mata par energoefektivitāti

3.1 Komisija 2005. gada 22. jūnijā publicēja Zaļo grāmatu par energoefektivitāti "Kā ar ierobežotiem resursiem sasniegt labāku rezultātu". Zaļo grāmatu publicēja pēc parlamentāro debašu par priekšlikumu direktīvai par enerģijas galapatēriņa efektivitāti un enerģētiskās pakalpojumiem uzsākšanas un publicēšanas un pēc tam, kad Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu

komiteja saņēma pieprasījumu sagatavot izpētes atzinumu par energoefektivitāti. Šāda secība var likties dīvaina, jo zaļās grāmatas parasti publicē pirms normatīva rakstura dokumentu pieņemšanas, taču šīs Zaļās grāmatas temats ir plašāks par direktīvas priekšlikuma priekšmetu. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas izpētes atzinumu varēs uzskatīt par tās ieguldījumu Komisijas uzsāktajās konsultācijās.

3.2 Pieņemot par pamatu tēzi, ka par spīti runām par racionālāku enerģijas izmantošanu pieprasījums pēc enerģijas turpinās pieaugt, Komisija uzskata, ka ir "stingri jāuzstāj uz pastiprinātas programmas izveidošanu energoefektivitātes veicināšanai visos Eiropas sabiedrības līmeņos". Komisija uzskata, ka Eiropas Savienība varētu ietaupīt vismaz 20 % no sava pašreizējā enerģijas patēriņa. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ir gandarīta par Komisijas un Eiropas Parlamenta paustajām vēlmēm attiecībā uz enerģijas piegāžu dažādošanas mērķiem. Komiteja uzskata, ka tiek dots impulss, kuram cita tarpā, pateicoties jaunajām tehnoloģijām, vajadzētu radīt arī darba vietas. Ņemot vērā aso konkurenci visā pasaulē, tomēr ir jāraugās, lai uzsāktā enerģētiskā politika nenovestu pie enerģijas izmaksu celšanās, kas savukārt izraisītu ražošanas izmaksu celšanos. CO₂ emisiju sertifikātu ieguve rūpniecības nozarēm ar augstu enerģijas patēriņu, piemēram, cementa rūpniecībai rada lielas izmaksas un varētu būt iemesls ražošanas pārvietošanai uz citām valstīm. Līdz ar to ir jāņem vērā plānoto pasākumu sociāli-ekonomiskās sekas.

3.3 Saskaņā ar zaļo grāmatu izveides tradīcijām Komisija uzdod 25 jautājumus par izvēlētajām iespējām konsultāciju ar sabiedrību strukturēšanai. Komisija paredz Kopienas, valsts, reģionālā un vietējā līmenī un visbeidzot starptautiskās sadarbības ietvaros veicamas darbības, atsaucas uz šajā sakarā realizējamām politikām un attiecīgajām nozarēm un ilustrē to visu ar piemēriem.

3.4 Pārsteidzošā kārtā dažas problēmas nav apskatītas, kaut arī tās ir praktiski svarīgas. Piemēram, nav skats pilsētu apgaismojuma jautājums un sabiedriskais apgaismojums kā tāds; tāpat nav minēta ražošana, balstoties uz otrreiz iegūtām izejvielām, kas dažos gadījumos enerģētiskā izteiksmē ir taupīgāka (metāli, alumīnijs u.c.), vai arī izgāztuvju radīto biogāzu izmantošana

3.5 Zaļās grāmatas mērķis ir noteikt "vājās vietas" (motivācijas, informācijas, izglītības, finanšu u.c. trūkumu), kas šobrīd traucē īstenot izmaksu ziņā visizdevīgākos energoefektivitātes uzlabojumus. Veicināmie pasākumi ir tie, kas pēc nepieciešamo investīciju atpelnīšanas rada viennozīmīgu ietaupījuma efektu. Uz uzdotajiem jautājumiem tiek gaidītas atbildes ieteikumu un piemēru, kā sasniegt nosprausto mērķi, formā. Pēc Zaļās grāmatas 2006. gadā būs jāizstrādā rīcības plāns.

3.6 Komisijas attieksme ir diezgan optimistiska, jo tā uzskata, ka strikta pēc 2001. gada piemēroto normatīvo aktu izpilde (direktīva par ēku energoefektivitāti vai par koģenerāciju) kopā ar jauno regulējumu varētu radīt enerģijas ietaupījumu aptuveni 1,5 % apmērā no kopējā patēriņa gadā — mērķis ir sasniegt 1990. gada patēriņa līmeni.

4. Energoefektivitāte — ilgtermiņa gas attīstības, konkurētspējības un ekonomiskās neatkarības diktā nepieciešamība.

4.1 Pastāv enerģijas ķēde, kurā ir saslēgtas enerģijas ražošanas, pārvades, sadales struktūras un patērētājs. Pasākumi ir jāveic visos šīs ķēdes posmos — no piedāvājuma līdz pieprasījumam. Iespējams, ka tieši abos ķēdes galos — ražošanas un patēriņa galā — pasākumi varētu dot vislielāko efektu

4.2 Attiecībā uz enerģijas ražošanas jomu enerģijas ražošanas veidos tiek regulāri ieviestas energoefektivitāti uzlabojošas metodes.

4.2.1 Piemēram, siltuma un elektroenerģijas koģenerācija balstās uz enerģijas, kas citādi ietu zudumā, ieguves principu — pateicoties jaunām tehnoloģijām, tiek izmantoti alternatīvie enerģijas avoti. Tā raktuvju gāzes uzkrāšana un izmantošana ļauj darbināt koģenerācijas iekārtas (piemēram Freimīngā Merlebahā, kas atrodas Lotringā). Čuguna lietuvju radīto siltumu arī var savākt tālākai izmantošanai (tas tehniski ir realizēts Brešas pilsētā, Itālijā).

Ziemeļvalstīs siltuma un elektroenerģijas koģenerācijas stacijas ir pārveidotas tā, lai tās varētu darbināt, izmantojot koku — ir radusies vesela virkne uzņēmumu, kuros koku izmanto kā enerģijas avotu.

Turklāt pētījumiem, kas tiek veikti ar mērķi atrisināt ar iekārtu aizsērēšanu un nepietiekamu kurināmā sadegšanu saistītas problēmas, vajadzētu uzlabot iekārtu produktivitāti.

4.2.2 Biogāzes savākšana un izmantošana atkritumu izgāztuvēs ļauj izmantot tādu enerģijas avotu, kas citādi būtu zaudēts un kas ļauj samazināt siltumnīcas efektu radošo gāzu emisiju. Šādi inovācijas un izmantošanas veidi mudina uzstādīt enerģijas ražošanas iekārtas patēriņa vietu tuvumā un līdz ar to ļauj novērst vai samazināt ar pārvadi saistītos enerģijas zudumus.

4.2.3 Elektroenerģijas ražošanas jomā energoefektivitātes uzlabošana ir vērojama piemēram, saules un vēja enerģijas ražošanā un būs jūtama visu veidu lielajās kodolreaktoru paaudzes tradicionālajās un kodolspēkstacijās.

4.3 Attiecībā uz enerģijas patēriņu — enerģiju patērējošās nozarēs tiek nepārtraukti ieviestas visekonomiskākās tehnoloģijas. Enerģijas sadārdzināšanās, kas gultas uz galapatērētāja/klienta pleciem, liek rūpniecības nozaru pārstāvjiem ieviest tehniskas inovācijas.

4.3.1 Automobiļu ražošanas nozarē inovācijas un tehniskais progress attiecas vienlaikus gan uz dzinēju specifikāciju, gan degvielas kvalitāti un efektivitāti, gan riepu uzbūvi un dizainu. Situācija ar automašīnu degvielas patēriņu pēdējo desmit gadu laikā uzlabojas, taču nākas konstatēt, ka uzlabojumu atsver automobiļu skaita pieaugums. Biodegvielas plašāka izmantošana tiek veicināta ar fiskāla rakstura atvieglojumiem, piemēram, neapliekot biodegvielu ar tiem pašiem nodokļiem, kurus piemēro naftas produktiem (?).

Automobiļu ražošanas nozare ar brīvprātīgu līgumu, ko tā ir noslēgusi ar Eiropas Savienību, ir apņēmusies sasniegt vidējo CO₂ emisiju daudzumu 140g/km līdz 2008. gadam. Parlaments un Ministru Padome vēlētos, lai Eiropas Automobiļu ražotāju asociācija (EAMA) apņemtos sasniegt mērķi — 120 g/km līdz 2010. gadam. Jebkurā gadījumā — ja līgums tiks ievērots, privātajām automašīnām, ko tirgū izlaidīs 2008 un 2009. gadā, salīdzinājumā ar 1998. gadu vajadzētu patērēt par 25 % mazāk degvielas.

4.3.2 Pārvadājumu jomā, vietējās pašvaldības visur Eiropā uzskā pilsētpārvadājumu politiku, kuras mērķis ir uzlabot sabiedriskā transporta kvalitāti un samazināt iedzīvotāju privāto automobiļu izmantošanu. Piemēram, Francijā katrai pašvaldībai ir jāsaprot, kā jādara zināms pilsētpārvadājumu plāns un jāpanāk tā apstiprināšana. Citos gadījumos tiek veikti pasākumi ar lielāku piespiedu raksturu, piemēram, maksas par braukšanu pilsētā ieviešana (kā tas ir Londonā).

4.3.3 Būtu jāveicina tādu transporta veidu lietošana, kuru nozīme samazinās, piemēram, dzelzceļa transports (dzelzceļa īpatsvars pārvadājumu tirgū turpina kristies — mazāk par 7 %) kravas pārvadājumiem un ūdens ceļu transports. Tomēr ir jāatzīst, ka neskatoties uz visām runām, šīs divas no energoefektivitātes viedokļa svarīgās nozares neattīstās — galvenokārt tāpēc, ka nav nepieciešamās infrastruktūras un tās izveides un modernizācijas izmaksas ir pārāk augstas (piemēram, Reinas un Ronas kanāls vai dzelzceļa un autoceļu savienojuma posms caur Alpu kalniem). Papildus tam, infrastruktūras izveidi bieži vien gan pamatoti, gan nepamatoti kavē vides aizsardzības aktivistu pretestības spiediens.

4.3.4 Pilsētu apgaismojums arī ir joma, kurā, ir nepieciešams veikt modernizāciju, lai taupītu enerģiju. Gaismas iekārtu televadības sistēma ļauj no vienas puses tiešsaistē kontrolēt visa tīkla darbību, bet no otras puses tā ļauj regulēt spriegumu un uzstādīt strāvas plūsmu atbilstoši reālajām vajadzībām un līdz ar to pašvaldībai ļauj ietaupīt enerģiju.

Pēc vecās tehnoloģijas izgatavotās sabiedriskā apgaismojuma lampas, piemēram, dzīvsudraba tvaiku lampas bieži vien tiek nomainītas ar augsta spiediena vājakām un lētākām nātrija lampām. Attīstās enerģiju maz patērējošās baltās diodes, kā arī saules enerģijas izmantošana. Maza strāvas patēriņa lampas personīgam lietojumam pakāpeniski ieņem savu vietu tirgū, kam būtu jāveicina enerģijas patēriņa mazināšanās. Atsevišķi elektroenerģijas piegādes uzņēmumi piedāvā saviem klientiem pasūtījuma veidlapas maza strāvas patēriņa spuldžu iegādei (Itālijā).

(?) Direktīva par nodokļu uzlikšanu energoproduktiem un elektroenerģijai 2003/96/CE, OV L 283, 31.10.03.

4.3.5 Attiecībā uz ēkām — direktīvas par ēku energoefektivitāti piemērošanai vajadzētu dot vēlamo rezultātu. Jebkurā gadījumā ēku siltumizolācijas normas, kā arī uzlabojumi logu siltumizolācijā ir ievērojami uzlabojuši jauno ēku energoefektivitāti.

4.3.6 Rūpniecības jomā daudzas lielās nozares, piemēram, automobiļu rūpniecība, ir brīvprātīgi apņēmušās uzlabot savu izstrādājumu, kuriem cita starpā tiek piemēroti noteikumi par Eiropas marķējumu, energoefektivitāti. Attīstās arī koģenerācijas staciju izmantošana rūpnieciskajām vajadzībām. Ir jāpiezīmē, ka atsevišķas nozares ar augstu enerģijas patēriņu, piemēram, alumīnija ražošana ir sasniegušas ievērojamu enerģijas ekonomiju, pateicoties otrreiz izmantojamām izejvielām.

4.4 No nosauktajiem piemēriem izriet, ka sakarā ar ilgstošu enerģijas sadārdzināšanos energoefektivitātes nodrošināšana ir kļuvusi par ekonomikas jomas pārstāvju patstāvīgi virzītu procesu, kas liek domāt, ka brīvprātīga iniciatīva ilgā un vidējā termiņā ir tik pat iedarbīga kā normatīvie akti.

5. Za s gr matas jaut jumi

5.1 1. jautājums — kā efektīvāk veicināt Eiropas investīcijas energoefektivitātes tehnoloģijās?

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka fiskāla rakstura ierosmes var būt iedarbīgas investīciju veicināšanā, bet paralēli fiskālajai motivācijai palielināt enerģijas ražošanas iekārtu energoefektivitāti var arī uzņēmumos ražošanas procesa laikā strādājošie energoefektivitātes dienesti.

Tā tomēr uzskata, ka pastāv vēl citi brīvprātīgi un ar nodokļiem nesaistīti līdzekļi, kas var izrādīties efektīvi, piemēram, balvu piešķiršana par enerģijas taupīšanu, labāko pieejamo tehnoloģiju izplatīšana, kampaņas uzņēmumos regulāro, vienkāršo ikdienas ieradumu izveidei (apgaisojuma automātiska izslēgšana, elektrisko un elektronisko iekārtu gaidīšanas režīms u.c.), kā arī iespējami efektīvās, plašai sabiedrībai domātās kampaņas. Tieši tādā pašā veidā enerģijas piegādes uzņēmumi var aicināt patērētājus un klientus izvēlēties atbildīgus patēriņa veidus, piemēram, veicinot maza strāvas patēriņa elektrospuldžu lietošanu. Tas ir individuālās un kolektīvās atbildības jautājums. Kā trāpīgi ir teikts indiāņu sakāmvārdā: "Mēs dzīvojam pasaulē, kas mums būs jāatstāj mantojumā mūsu bērniem." No morālā viedokļa būtu nepieņemami izturēties pret nākamajām paaudzēm bezatbildīgi.

Attiecībā uz pētniecības fondu līdzekļu izmantošanu jāteic, ka tai partnerattiecību starp valsts pētniecības centriem un privātajiem pētniecības centriem ietvaros neapšaubāmi varētu būt sviras pastiprinājuma efekts.

5.2 2. jautājums — kādā mērā emisijas kvotu mehānisms var uzlabot energoefektivitāti?

Šo politiku, iespējams, varētu izmantot dzīvojamo ēku projektu realizācijā un transporta uzņēmumos, jo, kā zināms, šajās jomās ir augsts enerģijas patēriņš. Atsevišķas valstis jau ir ieviešas enerģijas ekonomijas sertifikātus, kas ražotājiem uzliek saistības attiecībā uz enerģijas taupību un netieši arī uz CO₂ emisiju. Ja netiek veikti konkrēti pasākumi, tad enerģijas ražotājiem piemēro lielākus nodokļus (Francijā 2 eirosantīmi par kilovatstundu), kas tiem liek mudināt savus klientus ieviest enerģijas taupības pasākumus.

Ir jāuzmanās, lai enerģijas izmaksu palielinājums neradītu nepareizas sociāli-ekonomiskas sekas (ražošanas pārvietošanu), taču tā ir jāizvērtē no nākotnē iespējamās lielas enerģētikas krīzes viedokļa. Šodienas izmaksas var būt ieguvums rītdien. Līdzīgā veidā dažādie emisijas sertifikācijas un enerģijas taupības mehānismi arī ir jāvērtē atkarībā no to spējas motivēt investēt videi draudzīgās un enerģiju taupošās tehnoloģijās.

Runājot par plāniem ieviest CO₂ emisijas sertifikātus, ir jāpauž nožēla, ka attiecībā uz uzņēmumiem, kas ir investējuši videi draudzīgākās un mazāk energointensīvās tehnoloģijās tiek piemēroti tādi paši noteikumi kā uzņēmumiem, kas nav veikuši šādus pasākumus.

Papildus tam šo sertifikātu ieviešanas plānos būtu labāk jāiekļauj koģenerācija, ko Eiropas Savienība vēlas veicināt.

5.3 3. jautājums — ikgadējo energoefektivitātes plānu lietderība katras dalībvalsts mērogā un šo plānu salīdzinājums.

Ja šādus plānus īstenotu, tiem jāatbilst investīciju cikliem. Praksē investīcijas sevi neatpeln vienā gadā, tāpēc iespējamajos plānos ir jāņem vērā ieviešanas un investīciju atpelnīšanās termiņi.

Šajos plānos būtu nosakāmi tikai mērķi, tomēr to salīdzinājums varētu būt lietderīgs kā veids, kādā izplatīt efektīvu paraugpraksi.

5.4 4. jautājums — fiskālo instrumentu izstrādes lietderība.

Fiskālie instrumenti var būt efektīvi, ja vien tie izvēlēti pareizi un mērķtiecīgi. Tomēr, šādu fiskālo instrumentu izmantošana neapšaubāmi ir sarežģīta, to izmantošana ir valsts kompetencē un ir jāievēro subsidiaritātes un vietējo pašvaldību brīvas pārvaldības princips. Attiecībā uz PVN — lai tos mainītu, ir nepieciešams vienbalsīgs Padomes lēmums

Savukārt sistemātiska ekomarķējuma izmantošana ir daudz vienkāršāka un var būt efektīva.

5.5 5. jautājums — izveidot videi draudzīgāku valsts atbalsta sistēmu, veicinot ekoinovācijas un palielinot darba ražīgumu.

Attiecībā uz šo jautājumu ir jāpievēršas divām visvairāk enerģiju patērējošām nozarēm — dzīvojamām mājām un transporta līdzekļiem. Tomēr ir jāuzmanās, lai iespējama valsts atbalsts nekropļotu konkurenci.

5.6 6. jautājums — valsts varas iestāžu paraugs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka būtu jāatbalsta energoefektivitātes kritēriju ieviešana iepirkumu valsts un pašvaldību vajadzībām konkursos, kā arī energoefektivitātes pārbaudes valsts ēkās. Varbūt būtu jāizgudro "labākā enerģijas taupītāja" jēdziens?

Jebkurā gadījumā būtu nepieciešams veikt valsts ēkās veikto uzlabojumu novērtējumu, lai spētu noteikt attiecību starp izmaksām un efektivitāti.

5.7 7. jautājums — energoefektivitātei veltīto fondu piemērotība

Energoefektivitātes fondi varētu būt ļoti nozīmīgi instrumenti enerģijas efektīvākas izmantošanas un lielāku enerģijas ietaupījumu sasniegšanai. Ar energoefektivitātes fondu palīdzību varētu vieglāk piesaistīt privātos ieguldījumus, proti, varētu palīdzēt enerģētikas uzņēmumiem nodrošināt to klientiem zemāka enerģijas patēriņa iespējas, varētu paātrināt energoefektivitātes pakalpojumu attīstību, sekmēt pētniecību un attīstību un savlaicīgi ieviest energoefektīvus produktus. Tādējādi tie ir lietderīgs papildinājums emisiju tirdzniecības ieviešanai.

Būtu tomēr jāparedz, ka Kohēzijas fondu un Eiropas Reģionālās attīstības fondu ietvaros konsekvētāk jāņem vērā energoefektivitāte.

Šāda vajadzība bez šaubām ir saistīta ar piešķirto līdzekļu pētniecībai un izstrādei palielināšanu — līdzīgi, kā tas ir Savienotajās Valstīs, kur pētniecībai enerģētikas jomā tiek veltīti ļoti lieli līdzekļi.

5.8 8. jautājums — ēku energoefektivitāte

Šī nozare ir stratēģiski svarīga un energoefektivitātes uzlabojumi tajā var būt ievērojami, tomēr ir jāizvairās no tā, ka īpašniekiem-izīrētājiem un īrniekiem tiek uzlikta salīdzinājumā ar viņu iespējām nesamērīgi liela maksājumu vai pārāk grūtu un sarežģītu administratīvo prasību nasta. Šajā sakarībā ir jāpārdomā par to, lai dalībvalstis neradītu tādus normatīvos dokumentus, kuru izpildes kontrole būtu pārāk grūta to sarežģītības dēļ un kurus atsevišķi uzņēmumi nepiemērotu, kamēr citi censtos to darīt, kā rezultātā tiktu kropļota konkurence. Ēku jomā energoefektivitāti nosaka daudzi faktori, taču valsts iestādes pārbauda katru faktoru atsevišķi. Ir nepieciešama struk-

turēta ēkas pārvalde. Praksē arhitekts sadarbībā ar izpētes biroju ir tas, kas veic enerģētikas normu ieviešanu, tāpēc normatīvo dokumentu tekstam ir jābūt vienkāršam un skaidram, jo normu ieviešanas realitāte ir sarežģīta.

Jebkāda direktīvas regulējuma priekšmeta paplašināšana nav plānojama pirms nav veikts 2001. gada direktīvas piemērošanas rezultātu novērtējums un jo sevišķi iespējamā minimālās platības, kas šobrīd ir noteikta 1 000 m², pazemināšana. Jāuzsver, ka tiesību aktu enerģijas jomā pārskatīšana reizi piecos gados ir pārāk īss laiks to izpildei, jo šajā nozarē strādājošie uzņēmumi bieži vien ir mazie uzņēmumi. Šo tiesību aktu noteikumu izpildei septiņu gadu ilgs laika posms noteikti būtu reālistiskāks — tādējādi uzņēmēji iegūtu laiku, kas nepieciešams vienu noteikumu izpildei, un izvairītos nepieciešamības tūlītēji ieviest jaunus noteikumus.

Būtu noderīgi veikt dalībvalstīs veikto pasākumu rezultātu novērtējumu un apmainīties ar paraugpraksi.

5.9 9. jautājums — īpašnieka motivācija attiecībā uz energoefektivitāti

Neapšaubāmi būtu vēlama veicinoša nodokļu sistēma, piemēram, samazinot nekustamā īpašuma nodokli to īpašniekiem proporcionāli viņu ieguldījumam energoefektivitātes uzlabošanā. Jebkurā gadījumā arī šis pasākums ir veicams valsts mērogā.

Būtu ļoti labi, ja attīstītos enerģētisko pakalpojumu tirgus, kāds jau pastāv atsevišķās Eiropas Savienības valstīs, jo sevišķi Ziemeļvalstīs un Francijā

5.10 10. jautājums — enerģiju patērējošo izstrādājumu uzlabošana mājāsaimniecībās

Būtu jāizmanto pieredzes apmaiņa integrētās produktu politikas ietvaros:

— lai saistītu šo jautājumu ar direktīvas par energointensīvu izstrādājumu padarīšanu par videi draudzīgiem ieviešanu;

— lai novērtētu spēkā esošo rūpniecības nozaru brīvprātīgo saistību izpildes rezultātus.

Enerģijas marķējuma prasība ir obligāta noteiktām mājāsaimniecības elektropreču kategorijām (ledusskapjiem, saldētavām, veļas mazgājamām mašīnām, trauku mazgājamām mašīnām, elektriskajām spuldzītēm). Šo prasību piemērošanas apjomu var paplašināt, attiecinot tās arī uz citiem izstrādājumiem (piem., mājāsaimniecības elektriskajām cepeškrāsnīm un mikroviļņu krāsnīm). Šo prasību varētu attiecināt arī uz citām jomām, kurās ir liels enerģijas patēriņš, piemēram, apkure un gaisa kondicionēšana (piem., mājāsaimniecības gāzes boileri, cirkulācijas sūkņi un gaisa kondicionēšanas iekārtas).

5.11 11. jautājums — *automobiļu energoefektivitātes uzlabošana*

Vēl jāgaida Eiropas Automobiļu būvētāju asociācijas (ACEA) brīvprātīgi uzņemto saistību, kas ir fiksētas līgumā ar Komisiju, izpildes rezultāti.

Nemitīgi un ar pieaugošu intensitāti automobiļu ražošanas nozarē tiek veiktas inovācijas automobiļu energoefektivitātes jomā, kā arī dzinēju tehnisko parametru jomā un patēriņa samazināšanos veicinoši pasākumi.

Neatrisināts paliek veco automobiļu jautājums — dažkārt tas ir saistīts ar sociāliem faktoriem. Tomēr gan enerģētiskās efektivitātes dēļ, gan drošības dēļ būtu jāstimulē automobiļu parka atjaunošana. Varbūt vajadzētu paredzēt īpašus pasākumus kreditēšanas jomā, lai šādas rīcības rezultātā neciestu personāsar zemākiem ienākumiem.

Visbeidzot, transporta līdzekļiem piemērojamie nodokļi joprojām ir ļoti atšķirīgi un ir nelabvēlīgāki attiecībā uz atsevišķiem transporta līdzekļu veidiem, kā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja to jau atzīmēja savā ziņojumā par ilgtspējīgu transportu.

5.12 12. jautājums — *sabiedrības informēšanas kampaņas*

Lai tās būtu efektīvas, attiecībā uz mājāsaimniecībām ieteicamāk ir rīkot valsts vai reģionāla mēroga kampaņas, nevis Eiropas mēroga kampaņas. Būtu vēlams rīkot arī īpašas, audzinošas kampaņas bērniem, lai viņi jau no mazotnes izveidotu pareizu attieksmi enerģijas ekonomijas jomā (pavisam vienkārši — piemēram, gaismas izslēgšana, ejot ārā no mājas). Pareiza informācija patērētājiem arī varētu būt ļoti noderīga, lai tie varētu izvēlēties no enerģijas patēriņa viedokļa vispiemērotāko aparāturu.

Tā kā kampaņas valsts mērogā jau ir notikušas, tagad varētu sākt pieredzes apmaiņu.

5.13 13. jautājums — *elektroenerģijas pārvades un sadales energoefektivitāte, koģenerācijas veicināšana*

Elektroenerģijas pārveides un pārvades procesā tiek zaudēta daļa enerģijas — attiecīgi 30 % saistībā ar pārveidi un 10 % pārvades laikā. Pārvades izraisītos zudumus var samazināt, samazinot pārvades attālumus.

Enerģijas ekonomiju ir iespējams panākt arī ar labākas pieprasījuma pārvaldības palīdzību, jo sevišķi attiecībā uz lielajiem enerģijas patērētājiem. Līdz ar to ir vēlams panākt vienošanās starp lielajiem patērētājiem un enerģijas ražotājiem ar mērķi labāk pārvaldīt pieprasījumu.

Tirgus liberalizācijai vajadzētu uzlabot energoefektivitāti, pateicoties piegādātāju konkurencei, taču vēl ir pārāgri izteikt galīgo vērtējumu.

Attiecība uz koģenerāciju ir jāteic, ka būtu nepieciešams definēt koģenerācijas ceļā radītās elektroenerģijas statusu; turklāt koģenerācijas direktīvas parametri šķiet grūti izpildāmi — vēl jo vairāk tāpēc, ka tos katrā dalībvalstī interpretē dažādi.

5.14 14. un 15. jautājums — *enerģijas piegādātāju loma enerģētikas pakalpojuma sniedzēja veiktās piegādes ietvaros un "baltā" (energoefektivitātes) sertifikāta ieviešana.*

Rodas jautājums, vai patēriņa samazināšanas veicināšana vispār ir ražotāja-piegādātāja interesēs? Meklējot atbildi uz šo jautājumu, atsevišķas valstis ir ieviesušas enerģijas ekonomijas sertifikātus.

Enerģijas patēriņa samazināšanas nolūkā ir jāņem vērā visas šajā procesā iesaistītās puses. Būtu noderīgi brīvprātīgi pieņemt rīcības kodeksu.

Neapšaubāmi vajadzētu labāk definēt to, ko mēs saprotam ar energoefektivitātes pakalpojumu un energoefektivitātes līgumu.

Attiecībā uz "baltajiem" sertifikātiem — pirms to piemērošanas visā Kopienas teritorijā, būtu jāveic to izmantošanas valstīs, kurās tie ieviesti, rezultātu novērtējums.

5.15 16. jautājums — *kā panākt, lai rūpniecības nozares ieviestu energoefektivitāti uzlabojošas tehnoloģijas*

Esošo pasākumu efektivitāte (ogleklis, brīvprātīgās saistības).

Piespiedu pasākumu vietā ir jādod priekšroka vēlmei uzņemties saistības brīvprātīgi. Daudzās Eiropas valstīs pasākumi, ja vien tie ir ekonomiski pieņemami un finansiāli rentabli, jau tiek veikti. Vajadzētu vairāk pievērsties tikai tiem pasākumiem, kuru veikšanai patiešām ir nepieciešama īpaša stimulācija un atbalsts — pretējā gadījumā mēs radītu "zelta lietus" efektu.

5.16 17. jautājums — *līdzsvars starp dažādiem pārvadājuma veidiem un pārvadājumu pa dzelzceļu un ūdens ceļiem īpatnsva palielināšana.*

Dzelzceļa nozarei bieži vien pietrūkst elastības un alternatīva piedāvājuma, bet ūdens ceļu tīkls vēl nav pietiekami attīstīts un tajā ir pārāk daudz sašaurinājumu. Vairāk jāiegulda dažādu transporta veidu savietojamībā, jāiekļauj ārējās izmaksas un jāatbalsta transporta veidi, kas ļauj efektīvāk izmantot enerģiju. Regulētas konkurences ieviešanas iespēja sīvas konkurences vietā labāk atbilst nozares īpatnībām un to padarīs aktīvāku.

5.17 18. jautājums — *Eiropas transporta infrastruktūras tīkla finansēšana ⁽⁶⁾.*

Atsevišķu lielo Eiropas tīklu izveide ir stipri iekavēta. To realizāciju bieži vien ir aizkavējusi valsts finanšu krīze visur Eiropā. EESK iesaka ES finanšu līdzekļus piešķirt galvenokārt to transporta veidu attīstībai, kas tiek uzskatīti par īpaši energoefektīviem.

Jācer, ka tiks veicināta valsts un privātā sektora partnerattiecību veidošana

⁽⁶⁾ SKAT. OV C 108, 30.4.2004. "Attīstīties spējīga satiksmes infrastruktūra".

5.18 19. jautājums — *transporta līdzekļus regulējošās normas un normatīvie akti.*

Prioritāte ir jāpiešķir tehnoloģiskajām inovācijām un normu kopīgai noteikšanai sarunās starp rūpniecības un valsts varas pārstāvjiem.

5.19 20. jautājums — *vai būtu jānosaka valsts pārvaldei pienākums iegādāties tikai videi draudzīgus automobiļus?*

Pašvaldību brīvas pārvaldības un subsidiaritātes principi ir pret-runā ar šāda pienākuma noteikšanu. Tomēr daudzas pašvaldības jau ir veikušas šāda veida pirkumus. Attiecīgas normas iepirkumos valsts un pašvaldību vajadzībām konkursu noteikumos varētu veicināt šādu praksi.

Ar direktīvu par tematu "Videi draudzīgu autotransporta līdzekļu veicināšana" [KOM(2005) 634] ir paredzēts paplašināt šādu praksi, ieviešot iepirkuma pašvaldību vajadzībām konkursos videi draudzīgu autotransporta kvotu.

5.20 21. jautājums — *Maksājums par transporta infrastruktūras lietojumu un "ārejās izmaksas" (piesārņojums, ceļu satiksmes negadījumi u.c.).*

EESK vairākkārt ir pozitīvi vērtējusi to, ka jāsedz ārējās izmaksas, un aicinājusi Komisiju izstrādāt atbilstošu projektu. Tādēļ ir ieteicams novērtēt atsevišķās valstīs līdz šim pieņemtos pasākumus, lai varētu precīzi noteikt to efektivitāti.

5.21 22. jautājums — *augstas energoefektivitātes uzņēmumu īsteno energoefektīvu projektu finansēšanas programma.*

Ja šādas iniciatīvas ir bijušas sekmīgas, ir jāveicina to pārņemšana un atbalsts tām visā Eiropas Savienībā.

5.22 23. jautājums — *energoefektivitātes jautājumi Eiropas Savienības attiecībās ar trešajām valstīm ietvaros.*

Enerģijas izmaksu rezultātā energoefektivitātes jautājums kļūst vēl jūtīgāks nekā iepriekš. Starptautiskajām finanšu iestādēm vajadzētu ņemt vērā šo problēmu to tehniskās un finanšu palīdzības sniegšanā.

5.23 24. jautājums — *Eiropas zinātnības izmantošana attīstības valstīs.*

Būtu nepieciešams vienkāršot un padarīt efektīvākus jau esošos pasākumus (Videi draudzīgas attīstības mehānisms (CDM), JI) (7).

5.24 25. jautājums — *iespēja PTO ietvaros vienoties par tarifu priekšrocībām energoefektīviem izstrādājumiem.*

Ir maz ticams, ka Eiropas Savienībai izdosies likt pieņemt šādu risinājumu PTO, jo to varētu uztvert kā vēršanos pret attīstības valstu ražošanu.

Briselē, 2006. gada 14. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Anne-Marie SIGMUND

(7) (CDM = Tras attīstības mehānisms, JI = Kopīga izpilde)